

DE AARDE

EN

HAAR VOLKEN.

GEILLUSTREERD VOLKSBOEK.

1867.

HAARLEM,
A. C. KRUSEMAN.

De Hertenjagte.

JAGTEN IN AFRIKA.

(Vervolg van Nr. 208).

II.

De onafhankelijke overvaasche Republiek is vermaard wegens den overvloed van wild, dat echter, gelijk in andere gewesten van Afrika, reeds trapsgewijze begint te verminderen. Nergens ter wereld waren vroeger de groote zoogdieren talrijker dan in het zuiden van Afrika. In den aanvang der achttiende eeuw grassden de olifant en de rhinoceros nog op de hellingen van den Tafelberg; de leeuw lag in hinderlaag tusschen het riet der Leticbeek; het rivierpaard zwom in de Zoutrivier, en de giraffe was nog niet zeer lang geleden goed bekend bij de bewoners onzer landstreek, die nu tot de vlijtigst bebouwen in de kolonie behoort. Doch al de wilde viervoetige dieren zijn snel teruggeweken, naarmate de menschelijke maatschappij zich uitbreidde. Binnen de grenzen der Kaapkolonie vindt men geen leeuw meer, maar zij zijn nog talrijk in de dun bevolkte streken van Natal, de overvaasche Republiek, het land der Zoeloes en in de groote woestijn. Zelfs kan men zich nauwelijks een denkbeeld maken van de ontastende menigte waarin zij daar nog voorkomen; en de verhalen van reizigers, die zeggen kuddes antilopen, rivierpaarden, buffels en olifanten van eenige honderden te gelijk te hebben ontmoet, mogen overdreven schijnen, de overeenstemming van allen mag ons aan de waarheid dier mededeelingen niet doen twifelen.

Op sommige tijden is dit meer sigbaar dan anders, en wel dan, wanneer de behoefte aan water de dieren

naar de beddingen der rivieren heen drijft, in afwachting of zij er hun dorst zullen kunnen lesschen. Dit is nogtans maar op enkele tijden het geval; de natuur van Zuid-Afrika levert in dit opzigt verrassende verschijnselen. De periodieke regens doen de rivieren plotseling zwellen, zoo zelfs dat deno door hare overstroomingen de onliggende lander vruchtbaar maken; doch gedurende het grootste gedeelte des jaars zijn die zelfde beddingen ten eenemale droog. De reiziger Cole verhaalt, dat hij opzettelijk om een rivier te zien welke water bevatte, een togt van 150 mijlen heeft gemaakt, maar toen dan ook de gelegenheid had getuige te zijn van een bijna wonderdaeligs gedaanteverwisseling. Op zekeren dag paktten zich de regenwolken bijeen, alle wind hield op, de dampkring werd brandend en drukkend, de paarden konden zich niet meer rustig houden, en zelfs hij en zijne Kaffers gevoelden zich op het punt van in flauwte te vallen. Plotseling was de geheele hemel met een ondoordringbaren welkenstuijer bedekt. Het zwerk werd zoo zwart als ijsk. Er sikkereën mikkenstralen, en een oogenblik later stond de hemel in vuur. Te gelijk plaste de regen bij stroomen neder. De reizigers zochten eene schuilplaats in een grot; doch ofschoon zij, toen zij daar in gingen, geene rivierbedding, noch zelfs iets wat daarnaar zweekde, gezien hadden, liep er, toen zij drie uren later vertrokken wilden, een soudenlijke rivier tusschen hen en den weg dien zij volgen moesten. Zij konden haar onmogelijk oversteken en waren dus genoodzaakt tegen de hellingen van het gebergte op te klanteren, waarbij zij elk oogenblik gevaar liepen uit te glijden en in

den bruisenden stroom aan hunne voeten te storten. Op deze wijze legden zij twee mijlen af, eer zij eene waadbare plaats vonden. In de noordelijke streken der Kaapkolonie gaan soms jaren voorbij zonder dat men het kleinste riviertje ziet ontstaan, en echter blijkt uit de ruimte der uitgedroogde beddingen, dat het een geweldige watermassa moet zijn, die er van tijd tot tijd door heen stroomt. De heer H. Hall, die een, ook in onze taal verschenen, handboek over Zuid-Afrika heeft geschreven, heeft de drooge bedding der Grootte Vischrivier binnen 24 uur zich zien vullen met een stroom van 30 voet diepte en verscheidene honderd voet breedte. In Februarij 1848 steeg de Katrivier binnen weinige uren niet minder dan 50 voet. Maar in weerwil van deze tijdelijke overstromingen is Zuid-Afrika, met uitzondering van eenige streken op de oostkust, schraal bedeed met het voor dieren en planten zoo onmisbaar element.

Dergelijke gelegenheden zijn voor de jagt allervoordeeligst. Van de bergstreken en uit de vlakke, mijlen in het rond, komen bij gansche scharen aan den stroom allerlei dieren, die anders de eenzaamheid zoeken op de woeste rotsen of in de ondoordringbare bosschen. En onder dezen, in ontzettenden getale, de herten en buffels, de rhinoceros en de olifant. — Bij de beide laatsten houden wij ons een oogenblik op.

Men kent vier bijzondere soorten van rhinocerosen in Zuid-Afrika, waarvan er twee een donkere, en twee een witachtige kleur hebben. Zij worden daarom gewoonlijk de zwarte en de witte rhinoceros genoemd. De zwarte rhinoceros is zeer wild en, met uitzondering van den panter, welligt het gevaarlijkste onder alle verscheurende dieren in deze streek. De witte is grooter; hij heeft een buitengewoon langen kop, een vierkanten neus en lange voorhorens. Hoe nabij de zwarte en witte rhinoceros tot elkander staan, zoo onderscheiden zij zich nogtans vrij aanmerkelijk in hunne levenswijze en gewoonten. De eerste voedt zich voornamelijk met de wortels en uitspruitsels van struik- en doorngewas, de andere met gras. De laatste is ook betrekkelijk minder woest en valt zelden, tenzij bij vervolging of ter verdediging zijner jongen, uit eigen beweging den mensch aan. Het ligchaam van den rhinoceros is lang en dik, zijn buik is breed en hangt schier op den grond, de pooten zijn kort, rond en zeer sterk, uitlopende in hoeven, die in drieën verdeeld en van voren spits zijn. In grootte wordt de afrikaansche rhinoceros, de witte soort ten minste, alleen door den olifant overtroffen. Een volwassen mannetje meet van den neus tot aan den staart, die omtrent twee voet lang is, tusschen 14 en 16, bij een omvang van 10 tot 12 voet; men zegt dat hij bijna vijf duizend pond wegen kan.

De rhinoceros heeft het voorkomen van een groot zwijn, dat van zijn haar, of liever van zijn borstels, beroofd is; want met uitzondering van een bosje aan de punten der ooren en van den staart, is hij geheel zonder haar. Zijn afzigtelijk voorkomen wordt er niet beter op, door de gewoonte van het dier om zich, als hij kan, op sommige plaatsen in het slijk rond te wentelen, waarvan zijn log ligchaam meestal de sporen draagt. Hoe plomp hij er echter ook uitziet, is hij toch zoo ongemeen snel, dat een paard moeite heeft om hem in te halen. Hij

is daardoor niet ligt door den jager te bereiken. Bovendien zijn zijn reuk en gehoor uiterst scherp. Op zeer grooten afstand bespeurt hij zijn vijand; maar bevindt deze zich beneden den wind, dan kan hij het dier zeer dicht naderen. Zijn gezigt is alles behalve scherp; de kleine oogen, die diep in den kop liggen en overschaduw worden door den zwaren hoorn, kunnen alleen in hunne naaste nabijheid voorwerpen zien.

Vooral de zwarte rhinoceros is van een grilligen aard. Ziet men hem in de woestijn, hetzij dat hij weidt of doelloos rondwaalt, dan zou men hem voor het loomste en argloosste dier kunnen houden. Maar plotseling verandert hij van houding en valt aan op steenen, boschjes en beesten, kortom op alles wat hij in zijn omgeving vindt. En wordt zijn toorn opgewekt, dan is hij in behendigheid een wonder, en in kracht verpletterend. Niet alleen is hij voor den mensch gevaarlijk: alle dieren van het woud vreezen hem, en geen hunner zal ooit wagen hem aan te vallen. Wanneer hij soms een leeuw ontmoet, dan trekt deze zijdelings af. Zelfs de olifant ontwijkt hem. Majoor Lolly meldt dat hij eens getuige was van een vreeselijk gevecht tusschen een olifant en een rhinoceros, waarin de eerste niet tegen zijn mededinger bestand bleek, maar al spoedig het hazenpad moest kiezen.

Ofschoon ook nog heden ten dage in menigte te vinden in de binnenlanden van Zuid-Afrika, leeft de rhinoceros niet zoo gezellig als andere groote diersoorten. Zelden vindt men er meer dan vier of zes bijeen; meestal een paar met hun jong. Dit maakt de jagt ten minste mogelijk, al blijft zij niettemin de meest gevaarlijke. Zelden waagt een jager met den rhinoceros een open strijd. Alleen het geweer kan hem dooden. Al wat in zijne nabijheid komt is het slagtoffer van zijne verbazende woestheid en kracht, en de honden, die hem vervolgen en opjagen, vinden, door zijn vlugge wendingen verschalkt, een voor een den dood, aangegrepen door zijn onvermijdbaren hoorn en daarmede in de hoogte geslingerd, om welhaast verpletterd neder te vallen.

"In de eerste dagen van Mei, verhaalt Baldwin, toen de regentijd voorbij en de rivier in hare bedding terug gevloed was, staken wij de zwarte Umfolozi-rivier over, om dieper landwaarts in te gaan. Eens op een morgen, toen wij bezig waren ons een weg te banen door het vochtige struikgewas aan den oever, waarbij wij ook nu en dan te kampen hadden met onhandelbaar scherpe doornstruiken, stond eensklaps op een kleinen afstand een rhinoceros voor mij, die mij met een verbaasden blik aanstaarde. Ik had niets anders dan een geweer van licht kaliber over den schouder, waarmede ik tegenover een vijand als dezen al heel weinig kon uitgrigten; de Kaffer, die mijne zwaardere geweren droeg, kwam een heel eind achter mij aan. IJlings gaf ik hem een teeken, dat hij op zijn hoede zou zijn. Maar hij scheen weinig lust te hebben om dezen strijd met mij te deelen. Even moedig als zijne stamgenooten, bleef hij eerst als aan den grond genageld staan, wierp mij daarop een geweer toe, en krom vervolgens als een aap in den eersten boom den besten. Verzekerd, dat ik nu ten minste een goed wapen had, besloot ik tot den aanval,

en weldra had de rhinoceros een kogel vlak in de borst. Het dier keerde zich om, gaf een schor geluid, en verdween. Terwijl dit voorviel, waren de honden een anderen rhinoceros op het spoor gekomen, dien zij op hun gewone manier naar ons toe dreven. In vliegende vaart, den kop in de hoogte, den staart slingerend op den rug, stooft het dier naar den kant waar ik nog altijd stond. Schrikbarend maar majestueus was de woede, waarmee hij zijn blaffende en bijtende belagers zocht te ontkomen. Zonder dat hij mij in het oog kreeg, wachtte mijn tromp hem af, en even ter zijde uitwijkende had hij eensklaps mijn kogel in den schouder. Een oogenblik streek hij op de knieën, rigtte zich weer op, en vlugtte in het kreupelhout.

"Overtuigd dat ik het dier doodelijk moest getroffen hebben, was ik niet van plan mijn buit zoo ligt te laten varen; het was mijn eerste vangst van dien aard, en ik zou mij de oogen uit het hoofd geschaamd hebben, als deze glorie mij ontgaan was. Inderdaad vonden wij — mijn Kaffer, die intusschen, van zijne vrees bekomen, uit den boom geklommen was, zijne beide makers, die ons gevolgd waren, en ik — een eind weegs verder het dier zieltogende liggen in de struiken. Zeker zouden wij het dadelijk hebben afgemaakt, waren wij zelve op onze beurt niet verdreven geworden door het gebrul van een tijger, op wiens ontmoeting wij, thans bij het vallen van den avond, niet gesteld waren. Wij hielden ons dus voor ditmaal doodstil, afwachting tot het geluid al verder en verder zich verwijderde. Toen kwamen wij uit onze schuilplaats, rolden onze tent uit, sloegen haar op een vlakke plaats zoo dicht mogelijk bij onzen buit op, ten einde dien den volgenden morgen te slagten, en bevestigden onze zeildoeken woning met ijzeren pennen rondom in den grond zoo vast als mogelijk was, voor onze eigene veiligheid. De rhinoceros had den adem uitgeblazen. Vermoeid legden wij ons tot slapen. Maar niet lang duurde het, of onze rust werd alles behalve aangenaam gestoord. Een menigte wolven en hyenas, op den reuk van het bloedende dier afkomend, hieven rondom onze tent een gehuil aan, dat allen slaap uit onze oogen verdreef. Vreeselijker nacht heb ik zelden doorgebracht! De hongerige roofdieren naderden onze tent zoo dicht, dat wij ieder oogenblik vreesden besprongen te zullen worden, al wisten wij zeer goed, ook bij eigen ervaring, dat de verscheurende beesten hoogst zelden een tent aanvallen. Zij mogen er om heen sluipen, gretig op de daar binnen schuilende prooi van menschen en honden, maar haar open rijten doen ze, uit vrees voor het vreemde, nooit. Mijne Kaffers, die mij, ik moet het eerlijk bekennen, het opslaan van onze tent daar ter plaatse ernstig en zelfs smeekend afgeraden hadden, deden niet dan mij met de meest angstige gebaren beduiden dat zij mij wel hadden gewaarschuwd. De nacht ging voorbij; tegen den ochtend slopen ook onze vervolgers weg, maar toen wij bij onzen buit kwamen, was de gansche rhinoceros bijna verdwenen: de hyenas hadden hem gedeeld. Hier en daar een stuk huid, of een afgeknaagd been, waren zijn eenige sporen. Onder deze laatsten was gelukkig de hoorn ongeschonden bewaard gebleven."

De hoorns van den rhinoceros maken een belangrijk handelsartikel uit. Aan de Kaap gelden zij gewoonlijk half zooveel als het elpenbeen. Men maakt er grepen voor degens, drinkschalen, laadstokken en andere voorwerpen van. In Turkije vooral wordt de hoorn zeer gezocht, bovenal die, welke rondom de kern een roodachtige kleur heeft. De bekera's toch uit deze hoornsoort vervaardigd, hebben het vermogen, zoo als de Turken beweren, om het vergif te doen ontdekken, dat men in den drank van dien beker zou hebben willen mengen.

Meer nog evenwel dan dezen zijn de slagstanden van den olifant gezocht. Eenige jaren geleden deelde een engelsch tijdschrift mede, dat in Groot-Brittannië jaarlijks gemiddeld 413000 pond ivoor werd ingevoerd; en als men nu elken olifantstand — men heeft ze van 40, maar ook van meer dan 100 pond' — op 60 pond rekent, dan bestond die invoer elk jaar uit 6900 tanden, die men door den dood van 3450 mannelijke olifanten moest verkregen hebben. Doch inderdaad zal dit getal tusschen de 4500 en 5000 liggen; want menige olifant ontkomt, hoewel zwaar gewond, zijn vervolgers, of zijne tanden komen niet in den handel. En nog is dit slechts een gedeelte van een veel grooter getal, want een groote massa ivoor gaat ook rechtstreeks naar China, Noord-Amerika en het vasteland van Europa.

Men kan hieruit afleiden welk een aanmerkelijke jagt er nog elk jaar op de olifanten van Azië, maar vooral ook op de afrikaansche, die de grootste zijn, gemaakt wordt, en in welk aantal die dieren nog in de woeste wereldstreken voorkomen.

De Zuid-afrikaansche olifant wordt, voor zoover hij ook hier niet door de bestaande bevolking uitgeroeid of voor de toenemende landontginning teruggeweken is, aangetroffen in de binnenlanden van Port Natal of tot aan de linie, Congo, Zanguebar en Mozambique. Vooral het gebied van den Niger, van de Zambezi en het binnenmeer Tsad, is er overrijk in.

Opmerkelijk is het, dat de olifant, ofschoon de warmste gedeelten der aarde bewonende, niet aan deze hoogere temperatuur gebonden is. Integendeel, voor zich zelf zoekt hij bij voorkeur koele plaatsen. De schaduw en de rust der wouden, en vooral de nabijheid van het verfrischende water, is zijn lievelingsverblijf. Gedurende de hitte van den dag houdt hij zich meestal op in de dicht begroeide gedeelten van het bosch, en het is in den regel eerst tegen het vallen van den avond, dat hij zich daarbuiten waagt, om soms een verren togt af te leggen naar water bevattende dreven; daar kan hij dan gedurende den ganschen nacht plassen en spelen, tot aan het krieken van het eerste morgenrood, dat hem tot waarschuwing strekt om zich op nieuw te gaan verschuilen in de diepste diepten van het woud.

Omtrent den leeftijd dien dit dier bereiken kan, zijn even vele fabelen in omloop als omtrent zijne overige levensmanieren. Oude schrijvers, gelijk Strabo en Philostratus, hebben beweerd, dat zijn ouderdom wel tot

¹ Onze vaderlandsche geleerde P. Camper bezat een slagstand van 105 pond en zegt, dat er in zijnen tijd te Amsterdam een verkocht is die 350 pond zwaar was.

vier of vijf eeuwen stijgen kan, en dergelijke meening is nog bij onderscheidene negerstammen in zwang. De wetenschappelijke onderzoekingen van onzen tijd hebben nogtans op goede gronden deze verdichtelen tegengesproken. Zoo heeft o. a. Florens tot uitgangspunt voor een meer juiste berekening van den levensduur van verschillende diersoorten, tot maatstaf aangegonnen de vol-

physiologische wet gebleken, dat vijfmalen dit ontwikkelingstijperk overeenkomt met het gemiddelde maximum van aller levensduur; dat is alzoo 10 jaren voor den hond, 25 voor het paard, 100 voor den mensch, 150 voor den olifant. En wat deze laatste aangaat, heeft de ondervinding bij tansse olifanten dit gevoelen bevestigd.

Zagt te paard op den olifant.

komen verbetering der utoeinden van de lange beenderen. Deze verbetering, welke den eindpaal van den groei aanduidt, grijpt bij den mensch omstreeks het 20^e, bij den olifant omstreeks het 50^e levensjaar plaats. Uit eene vergelijking nu van deze tijden met dien bij andere dieren (het paard 5, den hond 2 jaren), is hem den

Men kent den olifant uit de meeste individuen, die, vooral in de laatste halve eeuw, overal in Europa te zien zijn geweest, te zeer van nabij, dan dat wij hier in het breeds over den zonderlingen vorm van dit monsterdier zouden uitwijden. Alleen maken wij als ter loops opmerkzaam op zijn atigtelijke, dikke huid, die hem bovenal

tot schild tegen aanvallen strekt, en die in dikte tot twee nederl. duimen bedragen kan. De huid van den grooten indischen olifant, die voor eenige jaren in den zoölogischen tuin te Amsterdam gestorven is, woog niet minder dan 500 nederl. pond. Niettegenstaande deze veilige bedekking, is het dier op sommige plaatsen ligt kwetsbaar en uiterst gevoelig. Met een ijzeren haakje, even boven of naast het oor aangebragt, is hij te leiden waar men hem brengen wil. Ook aan de voeten zijn de olifanten uiterst teer. Voor aanraking, zelfs bedreiging daarvan met eenig scherp voorwerp, zijn sommigen nog meer bevreesd dan voor die van den kop of van het oor. Het is waarschijnlijk om deze gevoeligheid eenigermate te verminderen, dat zij zoo algemeen, hetzij in den wilden staat, hetzij in gevangenschap, de gewoonte hebben hunne huid met een laag modder of aarde te bekleeden. Soms wentelen zij zich daartoe na het baden, dat een hunner voornaamste behoeften uitmaakt, in het slijk; meer algemeen spuiten zij daartoe eerst water over het lijf en blazen daarover met de slurf stof of zand heen. Zoowel voor den invloed der zonnestralen, als inzonderheid voor de steken en beten, of zelfs de bewegingen van vele insecten, vooral in de huidnaden of plooiën, toont de olifant zich hoogst gevoelig. Bepaaldelijk worden in dit opzigt de muskieten zijn ergste vijanden genoemd. Bij zijn leven plagen zij hem in de wildernis gedurig, en bij zijn dood verteren zij zijn lijf. Tennent zag op zijne reizen een pas geschoten olifant als in een oogwenk letterlijk bezaaid met myriaden van zwarte vliegen.

Waartoe hun de slag tanden, deze zoo vruchtbare oorzaak van hunne vervolging, dienen, is, vreemd genoeg, nog niet geheel voldoende bekend. Zeker is het, dat juist de meest gewone voorstelling er van als "wapen om er hunne vijanden mede te doorboren," de minst gepaste is. Niet alleen toch worden de olifanten door de zwaarte van den kop en den bouw van den nek belemmerd om er een ruim en vrij gebruik van te maken tot stooten of steken, maar dit ligt ook volstrekt niet in hunnen aard. Zelfs wanneer zij zulks soms, door angst tot zelfbehoud gedreven, op honden of menschen wilden beproeven, zag men ze vaak mis steken en het ook bij eene enkele mislukte poging laten blijven. Over het opvangen der door hen in de lucht geworpen jagers op hunne slag tanden, hoezeer de mogelijkheid daartoe niet kan worden ontkend, is meer geschreven dan waargenomen. Ook bij hunne onderlinge gevechten maken zij er niet dan bij uitzondering gebruik van, en alsdan nog meer tot drukken dan wel tot stooten. Men heeft gezegd dat zij ze soms, vooral in Afrika, bezigen om er bij drooge tijden mede in den zandgrond te boren, ten einde wellen van drinkwater of saprijke aardvruchten en wortels op te sporen; evenzoo wil men gezien hebben, dat zij er de stammen van jonge boomen mede open reten om er het merg uit te halen, doch dit is verre van bewezen. Veel algemeener is het gebleken, dat zij ze te baat nemen als beveiligingsmiddel voor hun snuit, of om aanvallen van andere dieren op deze harde uitstekken op te vangen, en veel meer nog tot het afbreken of afplukken van takken, bladen en vruchten, waarmede zij zich dagelijks voeden.

In plaats van stug in zijne gewrichten, of log en traag, zooals een oppervlakkige beschouwing doet vermoeden, is de olifant integendeel een zeer bewegelijk dier. Wanneer hij zich stil houdt, dan is hij zeker niet wel, of op het punt van kwaadaardig te worden. Als hij gezond en tevreden is, maakt hij allerlei eigenaardige bewegingen. Schommelen, rieken of snuffelen met de tromp, slaan met den staart, klappen met de ooren, heen en weer of op en neer schudden met den kop, zelfs wiegelen met het geheele voorlijf, voor- en achteruit loopen: dit alles doet de olifant gedurig in den gevangen staat. Reizigers, o. a. Livingstone en Tennent, getuigen dat het dier deze zelfde of dergelijke gewoonten toont in den wilden toestand. De olifant, in plaats van stijf te zijn in zijne gewrichten, knielt met groot gemak op zijne voorpooten, stijgt met overleg en beleid zelfs moeilijke bergpaden en steile hoogten op, en weet even behoedzaam hellingen af te dalen. Zijn gang bestaat in een soort van draf, maar hij kan dien zoo versnellen, dat weinig dieren met hem in vaart kunnen wedijveren. Op de vlakten haalt hij zijn vijand spoedig in; alleen snelle wendingen kunnen den vlugteling, dien hij nazit, redden.

Gelijk wij reeds deden opmerken, is de olifant veel eer zachtvaardig en vreesachtig dan gevaarlijk. Natuurlijke vijandschap tegen andere dieren kent hij niet; den mensch ontwijkt hij. Dit neemt echter niet weg, dat hij, eenmaal aangevallen of geplaagd, tot een ontembare woede kan overslaan. Dan is zijn snuit of tromp een ontzettend wapen, waarmede hij zijn vervolger, hetzij mensch of rhinoceros, leeuw of tijger, verplettert. Is zijn toorn opgewekt, zoo geeft hij eerst zijne woede lucht in het uitstooten van een dreigend geloei, vervolgens in het met zijn slurf opwoelen van zand, dat hij driftig in de hoogte blaast, en eindelijk in regelregt aanstormen op zijn belager. Wat hij ontmoet, vindt den dood, als het onder het bereik zijner snuit komt of onder zijne pooten kan vermorseld worden.

"Zij, die zich op de olifantenjagt begeven, zegt Baldwin, moeten wel weten wat zij ondernemen. Vooruit wapene men zich tegen bittere teleurstelling en gebrek. Men heeft ze maar niet zoo voor 't grijpen, en al kan men er 's nachts ook soms troepen van honderd en meer ontmoeten — 't geen men liefst niet doet — zoo zoekt men soms dagen te vergeefs naar een enkele. Maar daarbij komen nog duizend gevaren en ontberingen. De jagt op dezen schuwen, verraderlijken reus is het hardste werk dat een mensch zich opleggen kan. Twee dagen vaak achtereen te paard, eer gij de waterplas gevonden hebt, waar men u gezegd heeft dat hij gewoon is te komen drinken; overnachten in het woeste woud met allerlei ongenoode gasten om u heen; niets te vinden om te eten; uw dorst te lesschen met het laauwe, vuile water dat ge in vette buffelhoorns hebt medegenomen; in het gezelschap van eenige vieze Kaffers, die ge om den afschuwelijken reuk van de dierenhuiden, waarmede zij zich tegen het steken der insecten bedekt hebben, zoo ver mogelijk van u verwijderd houdt; half gebraden door de hitte en bezwijmend van dorst — zulk een togt is waarlijk niet uitlokkend. Gelukkig, indien ge bij het vallen van den avond nog een kraal of kamp

van inboorlingen ontdekken moogt, waar ge den nacht kunt doorbrengen! Gij hebt geen oog voor de vuilheid die daar heerscht, geen smaak voor het half bedorven wildbraad dat de gulle gastvrijheid u voorziet, geen tong voor de bedorven melk of het stinkende water. De Kaffer die met u op reis is en u bedient, kent uwe behoeften: hij snijdt wat gras voor uw leger, legt er uw zadel op tot hoofdkussen, en u in een hoek daarop nedervlijend slaapt ge, zoo goed als het u mogelijk is, in deze benaauwende hitte, daarbij nog geblakerd bij een vuur van takkebossen, welks rook u de musketen van het lijf moet houden. Vroeg in den morgen ontwaakt ge, snakkend naar versehe lucht, maar altijd weer vindende dien verstikkenden atmosfeer, waarin gij in 's hemels naam maar weder te paard stijgt, in de hoop van toch eindelijk uw buit magtig te zullen worden. Aan uw wensch zal voldaan worden. Werkelijk hoort ge een dreunend getrappel in de verte. In een ligten, gemakkelijken draf ziet ge reeds op verren afstand een troep van tien of twintig olifanten naderen, één vooruit en de overigen allen geregeld daarachter. Wat zou zulk een kolonne kunnen tegenhouden! Zij houden bij het moeras stand, slurpen hun snuit vol met water, en blazen dit weer uit in hunne vervaarlijke keel, tot dat de verbazende omvang van hun maag voldoende gevuld is. Slechts een veertig pas zijn de monsters van u verwijderd. Schiet uwe kogels maar op hen af: tien of een, het is hetzelfde. Gij wint er niets mee; op zulk een huid zijn kruit en lood te vergeefs verspild; zij schrikken even van den knal, en zijn in een oogenblik in het woud verdwenen.

"Hebt gij evenwel het geluk, dat uwe honden (die trouwens voor geen dier vreesachtiger zijn dan voor den olifant) één enkel van de kudde kunnen afdrijven, dan staat uwe kans beter. Zijt ge te voet, blijf dan met onwrikbare bedaardheid onbewegelijk op uwe plaats, zelfs al ziet ge het woedende dier met opgeheven snuit en blakend van wraaklust regtstreeks op u toesnellen. Een juist gerigt schot, hetzij op de voorpooten, hetzij op de hoofdslapen, is het eenige wat u redden en het dier in uwe magt brengen kan. Raakt gij een der eersten, dan zinkt het op de knieën zonder zich te kunnen oprigten; treft gij een der laatsten, dan dringt uw kogel tot in de hersenholte door. Maar wankelt gij op uwe standplaats, of verkiest gij de vlugt, zoo is het meer dan waarschijnlijk, dat gij struikelt op den gladden of doorwoekten bodem en dat de vijand u verplettert. Ik had eens, in de bosschen van Entumeni ter jagt, de onvoorzigtigheid een ouden olifant aan te schieten, zoodat hij even gewond werd, maar niet doodelijk. Plotseling hield het beest stand om te zien, wie hem die pijn veroorzaakt had, en naauwelijks had hij mij, in de struiken op een heuvel verscholen, ontdekt, of hij kwam brullende op mij aan, eer ik in de gelegenheid was mijn geweer op nieuw te laden. De toestand was hagchelijk. Ik beproefde den heuvel hooger op te klimmen, doch de bladeren waarmede deze bedekt was, waren zoo glad, dat ik telkens naar de laagte glee. Tot mijne onuitsprekelijke blijdschap ontdekte ik vlak bij mij een boom. In een oogenblik zat ik op een der hoogste takken, schepte daar een weinig adem, deed een

ander schot op mijn geweer, en toen ik een weinig van den schrik bekomen was, sprong ik naar beneden, liep in vliegende vaart den heuvel eenige malen in de rondte, zoodat het dier, dat mijne snelle wendingen niet volgen kon, mijn spoor bijster raakte, en ontkwam op die wijze een gewisse nederlaag. Sinds joeg ik nooit meer op den olifant dan te paard.

"Maar ook dit kan hoogst gevaarlijk zijn. Bij een zekere gelegenheid, dat wij een troep van ongeveer twaalf olifanten aan den oever van een rivier voor ons uit zagen stappen, beving mij de lust mijn fortuin te beproeven. Eensklaps hieven wij, mijne Kaffers en ik, een wild geschreeuw aan. De dieren stonden verschrikt stil, mijne honden vlogen op hen af, en niet lang duurde het, of er had zich in de vlugt een van de kudde gescheiden. Het is niet noodig te zeggen, dat hij onverwijd door een kogel van mij getroffen was. In plaats van zijne makkers op te zoeken, waar ik op gehoopt had, opdat ik hem dan van achteren zou kunnen vervolgen, schoot hij regtstreeks op mij aan. Noch over mijne honden, noch over mijn paard had ik eenig bestuur meer, op het zien van dit vreeselijk ondieer dat zoo na achter hen aankwam. Ik had mij alleen lijdelijk over te geven aan het instinct van mijn paard, dat, met den staart in de lucht, door de struiken holde, over boomstammen sprong, en niet eer tot staan kwam voor wij onzen vervolger als door een wonder ontkomen waren. Sinds dien dag vloten mijne anders zoo moedige honden, zoodra zij slechts een olifant in het gezigt kregen."

Het gevaarlijke van deze manier van jagen is de oorzaak, dat de olifant meest op andere wijze gevangen wordt. In grooten getale trekt doorgaans een stoet Kaffers met geweren en lanssen gewapend uit; zij zien één uit een kudde binnen een zekeren kring te krijgen, waarin zij hem al naauwer en naauwer insluiten, en werpen hem dan zulk een aantal pijlen en lanssen in het lijf, dat het arme dier schier een reusachtig stekelvarken gelijkt en eindelijk hoogst langzaam, door bloedverlies uitgeput, bezwijkt. Ook laat men, even als bij de vangst van het rivierpaard, wel eens een soort van harpoen, met een zwaar gewigt belast, uit een boom op hem nedervallen, of verschalkt hem door zoogenoemde wolfskuilen, die door de inboorlingen zoo natuurlijk met zand, riet en gras overdekt zijn, dat zelfs menschen er door bedrogen zouden worden.

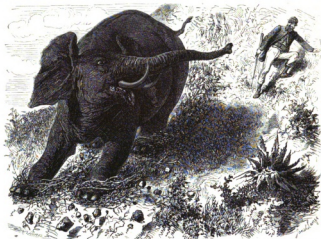
Maar op welke wijze ook: ook in de vangst van de menigte olifanten, die jaarlijks om het bezit hunner slag tanden gedood worden, levert de mensch weder het bewijs, dat er voor zijne begeerlijkheid geen gevaar te groot, geen schepsel in de natuur ongenaakbaar is. Strekt hem dit tot lof, of tot verwijt? Hoe het zij, er is iets groots in, zelfs den strijd niet te vreezen met de koningen der woestijn. Maar dit grootsche wordt tot ergernis en schande, wanneer de wreedheid zich paart aan de hebzucht en de mensch zich niet ontziet deze reusachtige, zachtaardige en edele dieren lafhartig in kuilen te laten verhongeren of langzaam te laten doodbloeden in den strik. Onze sympathie is niet voor avonturiers, maar veel liever toch grijpen wij dezen bij de mannelijke hand, dan dat wij deel zouden willen hebben

aan de schatten van elpenbeen, door laffe list en onmenschelijke wreedheid verzameld.

Baldwin geeft in zijn werk een schilderschtige beschrijving van een nachtelijk tooneel, waarvan hij zegt de getuige, en doet vermoeden de held, te zijn geweest. Een jager, in het struikgewas verborgen, doodde bij die gelegenheid niet minder dan een olifant, een buffel,

twee tijgers en een leeuw, die, met een rhinoceros, in vrede en vriendschap zich kwamen verfrischen aan een kleinen stroom. Liever geven wij op bladz. 264 de fraaie plaat ten beste naar die beschrijving door Janet Lange getekend, dan volgens een verhaal over te nemen, dat wij voor ons zelve moeilijk zouden durven vrij verklaren van eenige opsming.

(Wordt vervolgd.)

Jagt te voet op den olifant. (Streek 353.)